

Sosiometrinen mittaus ja sosiogrammi

Sosiometrisen mittauksen ja sen perusteella piirretyn sosiogrammin avulla voidaan saada monipuolisesti tietoa ryhmän tai luokan sosiaalisista suhteista. Kysymyksiä sopivasti muokaten ja valiten saadaan tietoa sekä siitä, keiden kanssa opiskelu ja työskentely onnistuu, että siitä, minkälaiset heidän välisensä suhteet ovat vapaammissa tilanteissa. Kysymykset kannattaa valita kohdennetusti oman ryhmän tai luokan tarpeen mukaan.

Sosiogrammin avulla voidaan saada tietoa esimerkiksi:

- ryhmän hierarkiasta
- kiusaamisilmiöstä
- ryhmän ulkopuolelle jäävistä lapsista ja nuorista
- suosikkiasemassa olevista lapsista, jonka kanssa kaikki haluaisivat toimia opiskeluhetkissä tai olla kavereita
- lapsista ja nuorista, joiden kanssa muut tekevät mielellään yhteistyötä ja opiskelevat
- oppimis- ja työskentelyhetkissä ulos jäävistä lapsista
- ryhmän sisäisistä kaveriporukoista
- mahdollisista klikeistä / kuppikunnista, jotka eivät ole toistensa kanssa juuri tekemisissä

Esimerkkikysymyksiä sosiometriseen mittaukseen:

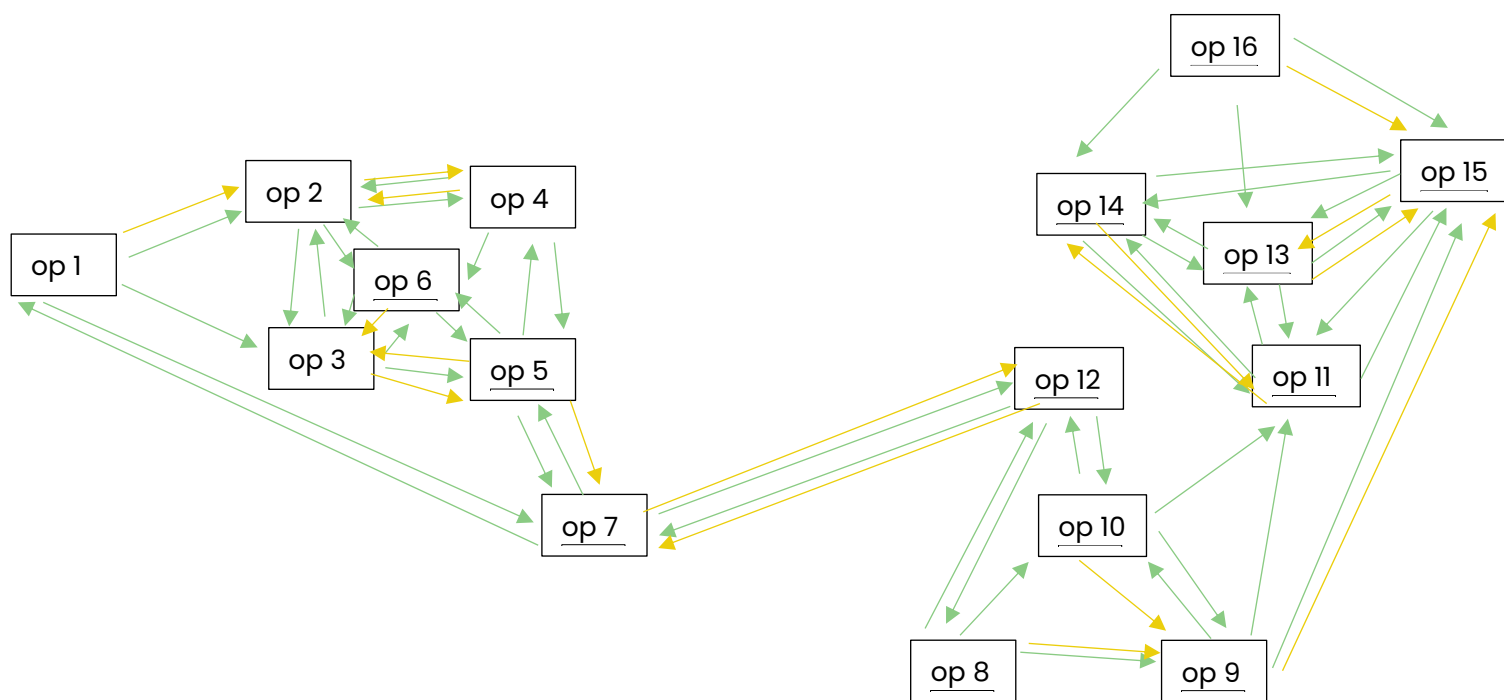
- Ryhmässä / luokassa vaihdetaan paikkoja.
 - o Kenen vieressä haluaisit istua?
 - o Kenen vieressä et haluaisi istua?
- Ryhmässä / luokassa tehdään tehtäviä parin kanssa.
 - o Kenen kanssa haluaisit työskennellä?
 - o Kenen kanssa et haluaisi työskennellä?
- Ryhmässä / luokassa tehdään ryhmätyö / leikitään.
 - o Nimeä kolme lasta / nuorta, jotka haluaisit ryhmääsi.
 - o Kenen / keiden kanssa et haluaisi olla samassa ryhmässä?
- Jalkapallopeleihin / näytelmäryhmään tms. tarvitaan kuusi lasta tai nuorta samaan porukkaan.
 - o Nimeä viisi lasta / nuorta, jotka haluaisit ryhmääsi.
- Ryhmä lähtee retkelle.
 - o Kenen pari haluaisit jonossa olla? / Kenen vieressä haluaisit bussissa istua?
- Retkellä ruokaillaan / syödään eväitä vapaavalintaisten kavereiden kanssa
 - o Kenen kanssa haluaisit syödä yhdessä?

- o Ketä et haluaisi yhteiseen ruokapöytään / eväshetkeen?
- Ryhmästä / luokasta täytyy lähteä hoitamaan tärkeää asiaa esimerkiksi toiseen ryhmään / luokkaan / rehtorin kansliaan...
 - o Kuka ryhmästäanne sopii parhaiten hoitamaan tehtävää?

Lasten ja nuorten antamien vastausten perusteella piirretään sosiogrammi, josta kuvautuu ryhmän / luokan sosiaalinen verkosto. Jos samassa kyselyssä on kysytty niin oppimis- kuin vapaampien tilanteiden asioita, voi näistä piirtää omat kaavionsa tai erottaa suhteet esimerkiksi erivärisillä nuolilla.

Seuraavassa on kuvattuna esimerkki erään ryhmän sosiogrammista.

Kolmasluokkalaisilta kysyttiin: "Luokka menee perjantaina kirjastoon. Kenen parina haluat kävellä parijonossa?" (**keltaiset nuolet**) ja "Ympäristöopin tunnilla tehdään ryhmätyö eläimistä. Ketkä kolme haluaisit työryhmääsi?" (**vihreät nuolet**)



Sosiogrammia tarkastellessa huomaamme selkeästi vastavuoroiset kaverisuhteet (2-4, 3-5, 7-12, 11-14, 13-15), erilleen porukasta jäävät (1, 8, 16) sekä selkeät klikit (2-3-4-5-6, 11-13-14-15). Mielenkiintoinen havainto on esimerkiksi lapsi 9, joka vaikuttaa toivovan kaverisuhteita toisesta ryhmästä kuin johon hän tässä asettuu.

Näitä ja muita havaintoja tehden voi aikuinen suunnitella niin parien kuin ryhmien jakoa sellaisiksi, jotka vahvistavat koko ryhmän ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyttä.